

SPOMNIMO se naših padlih

JOZKO UDOVIC-NINO
rojen v Trstu
padel 13.1.1943 v Ul. Giannastica

MARIJ ZUPIN
rojen v Bertolich 3. 9. 1922
pogrešan na Goriskem

PETER GOJCA
rojen v Gropadi 27. 10. 1914
padel 22. 8. 1944 v Kobardih

ANGEL PETAROS
rojen v Borštu 26. 11. 1921
padel 7. 8. 1944 pri Senožetah

CVETKO CACIC
rojen v Jezeru (Boršt)
padel 16. 8. 1944 v Kočevju

VLADIMIR ZVAB
rojen v Skopem 12. 3. 1910
umrl feb. 1945 (Mauthausen)

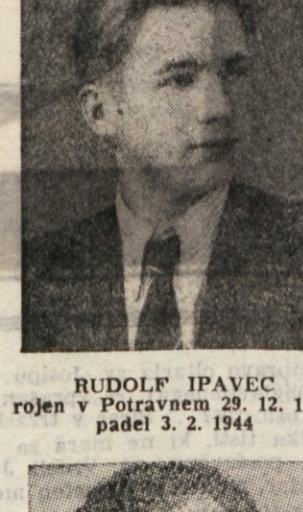
MIRKO REBULA
rojen v Sempolaju
padel 27. 9. 1944 na Krizni gori

OSKAR SKERJANC
rojen v Bazovici 12. 11. 1921
padel 2.4.1945 v Trnov. gozdu

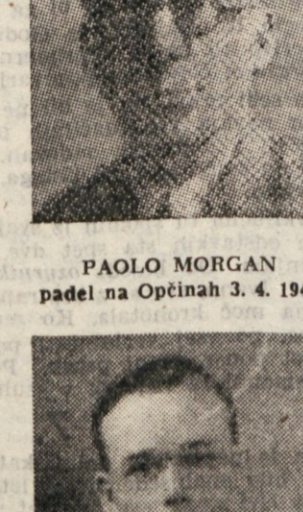
VOJMIL SPANGER
rojen na Proseku 21. 5. 1919
umrl v Ržani 1. 7. 1944

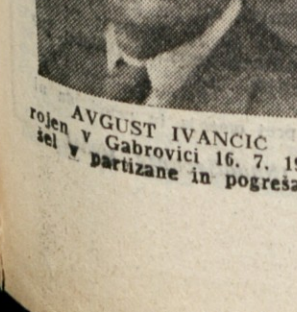
RUDOLF IPAVEC
rojen v Potravnem 29. 12. 1923
padel 3. 2. 1944

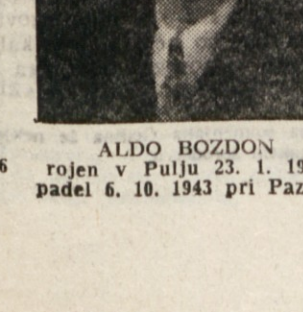
ANTON MRACIC
rojen v Boycu 21. 5. 1914
padel 14. 1. 1945

PAOLO MORGAN
padel na Opčinah 3. 4. 1944

AVGUST IVANCIC
rojen v Gabrovici 16. 7. 1916
padel v partizane in pogrešan

ALDO BOZDON
rojen v Pulju 23. 1. 1910
padel 6. 10. 1943 pri Pazinu

GOSPODARSKI PROBLEMI OTOKA in bližnje volitve na Siciliji

Na Siciliji se je začela predvolilna kampanja za obnovo deželnega parlamenta. V tej kampanji sodeluje okrog 25 političnih strank, za neposredno politično borbo pa prihajajo v poštev le krščanska demokracija vsa svojimi lokalnimi zavetniki, ki jih je pustila na cedilu in se povezala z monarhisti in z njimi vladala vsa poslednja štiri leta. Nennijevi socialisti in komunisti, monarhisti ter neofasistični misljevci. To, kar je v predvolilni kampanji prisotna tudi nedolgovna socialistična zveza, ker ji ni uspelo doseči skupnega nastopa vseh socialističnih sil, kljub temu, da so bili za tak nastop podani vsi potrebni pogoji. Enoten nastop vseh socialističnih sil bi utegnil resno ogroziti dosedanje politični monopol demokratsko-monarhistične koalicije, kar bi privedlo do pozitivnega preokreta v gospodarskem življenju otoka, ki preživlja dokaj resno gospodarsko krizo. Sprčo dejstva pa, da se sedanjost volitve na Siciliji vrše v bistvu v okviru dosedanje politične razprtosti, sil je skoraj povsem izključeno vsako večje presenečenje, pereci gospodarski problemi otoka pa bodo zato predstavljali še nadalje nerešeno vprašanje.

Oglejmo si na kratko katera so ta osnovna nerešena vprašanja siciliskega gospodarstva. Sicilsko gospodarstvo se danes bori z naslednjimi vprašanji: petrolej, železo, agrarna reforma, izkoriščanje ležišč kalijevih soli in vprašanje električne energije. Kakšno je danes stanje na teh področjih, če ga gledamo s stališča temeljnih koristi siciliskega gospodarstva?

Petrolej

Sicilija razpolaga z zelo bogatimi ležišči petroleja. Raca, na se, da bi že sama ležišča v okolici Raguse zadostila za 50-odstotno kritje letne državne potrebe po gorivu. In ležišča pri Ragusi niso niti edina niti največja; a vsa zaveda se tembolj kočljiva, ker sta se na področju petrolejske industrije spopadli dve tendenci, namreč, tendenca državnega monopola in tendenca zasebnih konkurenca. Medtem ko je na ostalem državnem ozemlju prevladala prva tendenca, in je zato izkoriščanje petrolejskih ležišč v rokah državnih ustanov ENI in AGIP, so na Siciliji leta 1950 izglasovali zakon, ki prepoveda izkoriščanje petrolejskih ležišč zasebnim pobudi deležbo tujega kapitala. To pa je imelo negativne posledice za sicilsko gospodarstvo, ker je izkoriščanje petrolejskih ležišč na Siciliji dotedaj v rokah ameriške Gulf Oil Company, to je v rokah enega najmočnejših svetovnih petrolejskih trustov, ki diktira ceno petrolejskim proizvodom na svetovnem tržišču. Od svojega naravnega bogastva nima Sicilija tako rekoč nič, razen tistih 7-12 odstotkov kosmatega dohodka, ki jih mora družba letno odstopiti deželni vladi za uživanje koncesije. Če k temu dodamo dejstvo, da se omenjena družba poslužuje inženirjev in strokovnega osebja, ki ga z družinami vred pokliče iz Texasa, kljub temu, da bi ga mogla dobiti tudi v Italiji, in da gre za kompleks delniških družb, ki izključujejo delniških družb, in zaključimo, vsako možnost državne kontrole nad njimi, potem nam postane takoj jasno, da bi bilo zaman pričakovati, da bo lokalni petrolej mogel vplivati ugodno na razvoj koskega gospodarstva, dokler bo njegovo izkoriščanje v rokah petrolejskega monopola. Tej politiki, ki je kontrolirane proizvodnje petroleja, ki jo ta monopol izvaja, se danes v okolici Raguse črpa petrolej le na petih mestih, medtem ko bi ga mogli črpati že na najmanj 40 mestih.

Železo

Se tragičnejši pa je položaj v industriji železa. Kriza se tu vleče že od konca korejske vojne. A tudi to korejska vojna je za to industrijo predvsem bila katastrofa, ki jo je postavljala konkurenca v kovinskih izdelkih, ki jih izvažajo v polnem zastoju in 13.000 delavcev na tem, da jih odpušče. Poglejmo baronovo pušče, ki je zrasla tudi v zasebnosti, se zrcali tudi v zasebnosti, vpliva industrijske opreme, vpliva neugodno na proizvodno ceno, ki je za skoraj 50 odst. višja od one na svetovnem tržišču. Tako je pred kratkim prišlo do značilnih ukrepov: 300.000 ton železa, za katerega je Sicilska banka izdala posojilo v razmerju 40.000 lir za to, kar je ostalo v skladišču, ker ni kos ameriški konkurenci (železo iz Texasa stane na svetovnem tržišču 23 tisoč lir za tona). Baroni so se postavili oborožili z grožnjami, da bodo vsi 13.000 delavcev odpušili, če tega ni prišlo le, kar je Rim v naglici pristal na izdatno financiranje industrijske dejavnosti skupščina v Palermo za zajamčila izdajanje kreditov iz javnih fondov.

Agrarna reforma

Tudi za agrarno reformo ni nič boljše. Ustrezni zakon, ki bi moral razdeliti med kmeti ogromne veleposede, ima toliko pomanjkljivosti, da latifundisti najdejo nešteto oblik, da se izognejo njegovim posledicam, pri tem pa nalezijo celo na podporo sodišč. Pred kratkim je sicer kasalski stališče, kajti sicer bi se latifundistom posrečilo dobiti nazaj še tisto malo zemlje, ki je bila razdeljena med kmete.

Ležišča kalijevih soli

Kako demokratsko-monarhistična vlada skrbi za koristi Sicilije je razvidno tudi iz položaja, nastalega na področju, ki neposredno zadeva sicilsko poljedelstvo. Gre namreč za kalijeve soli, ki so jih nedavno in v velikih količinah odkrili v osrednjih predelih otoka. Gre za ležišča, ki se morejo po količini primerjati edinele z ležišči žvepela. Z neverjetno naglico pa so izkoriščanje teh ležišč dali v koncesijo delno družbi "Trinacria" (ki je vključena v skupini Edison) delno pa monopolu Montecatini, tako bodo morali sicilski kmetje plačevati umetna gnojila, ki imajo doma, po cenah, ki jih na italijanskem tržišču diktira ta monopol!

Električna energija

Drugi, zelo porazen primer, kako demokratsko-monarhistična vlada podpira monopolistične interese, imamo tudi pri električni energiji. Električna energija je na otoku monopol SGES, ki spada v trust Milanske splošne električne družbe, in ki jo dobavlja na otoku po 25 do 30 odst. višji ceni kakor na celini. Z avtonomijo se je ustanovilo Sicilsko podjetje za elektriko (ESE), ki naj bi zamenjalo SGES. Ta ustanova je 8 let vlagala ogromne vloge v izgradnjo velikih jezov in ustanovila termoelektrično družbo STES. A kaj se dogaja? STES prepoveda privatni SGES električno energijo, ki jo proizvaja v lastnih centralah, zgrajene z javnimi sredstvi in celo z namenom, da bi tako država vplivala na znižanje cene električne energije!

V ozračju takih škandaloznih pojavov monopolističnega povampirjenja se vodi politična bitka v sicilski predvolilni kampanji; a kljub temu je malo upanja, da bi v sedanjem političnem položaju, napredne sile mogle izvajati zmago, ki bi pomenila prihod v gospodarstvu in socialnem življenju otoka.

**MAOCETUNG DRESNIČIJE
ZAMISLI STAREGA REVOLUCIONARJA SUNJATSENA**

Kljub temu, da so kitajske oblasti vzele stvar industrializacije kot svoj prvi in najvažnejši program, je gotovo, da bo ta dežela, ki ji je preteklost pustila tako žalostno dediščino, morala še dolgo čakati, preden se bo uvrstila med industrijsko razvite države

Po korenitih spremembah na Kitajskem v letu 1949, ko se ni končala le dolgotrajna kitajska revolucija, ampak se je tedaj začelo povsem novo obdobje njene zgodovine, se je začel proces postopnega spreminjanja kitajskega gospodarstva.

Na Kitajskem, ki je pretežno agrarna država, se je industrializacija začela šele v drugi polovici preteklega in v prvi polovici tega stoletja in se tedaj je bil tempo izgradnje, razen v Mandžuriji, kjer so Japonci v tridesetih letih zasedbe zgradili precej industrije, zelo počasi in nenaravno.

Agrarno vprašanje na Kitajskem se je v zadnjih letih zelo zaostrojilo. Kljub temu, da živi 90 odst. kitajskega ljudstva od poljedelstva, je poljedelstvo še vedno na skrajno nizki stopnji, poleg tega je od vsega velikanega gospodarstva kitajske republike komaj kakšna desetina površine obdelana, dočim so štir petine ozemlja pod gozdom, kjer je poljedelstvo nemogoče. Do revolucije je bilo do 63 odst. kitajske zemlje last veleposrednikov in skupnina zemlje je znašala celo do 70 odst. žetve.

Obdobje od 1949. do lanske kitajske revolucije je bilo v družbeno gospodarskem smislu deli v dva dela. Do leta 1952 je bilo obdobje obnove gospodarstva, leta 1953 in 1954 pa je obdobje načrtne socialistične gradnje in socialistične preobnove državnega gospodarstva.

Ze v marcu 1949 je centralni komite KP Kitajske sprejel sklep o postopnem prehodu v socializem. Ta smer je bila zajeta v tako imenovanem skupnem programu, ki je bil v septembru istega leta sprejet na prvem plenarnem zasedanju kitajske ljudske svetovne konferenice. Skupni program prikazuje osnovne naloge industrializacije, izvedbo agrarne preobnove, demokracijo poljedelstva in trgovine in celotno preobrazbo kitajskega gospodarstva. Po dokončanih obsevnih delih pri obnovi države se je leta 1953 začelo izvajanje prvega kitajskega petletnega načrta, v katerem zavzema glavno mesto gradnja težke industrije. Petletni načrt nadalje predvideva gradnjo prometnih sredstev in cestne mreže, lahke industrije, poljedelstva in trgovine. Isti načrt predvideva usposabljanje kvalificirane strokovne kadra, razvoj zadržnega sistema v poljedelstvu in obrti ter seveda dvig življenjske in kulturne ravni kitajskega ljudstva.

Zamisel o industrializaciji Kitajske je poudaril že stari kitajski revolucionar Sunjatzen v svojih »Treh ljudskih nabelih« in v »Industrijskem načrtu«. Vse kaže, da je Mao cetung prejel s temi idejami.

Danes se na Kitajskem delajo veliki napori predvsem za gradnjo bazične industrije. Kitajska je bila ob koncu vojne tako rekoč na tleh, saj je njena industrijska proizvodnja bila za 40 odst. manjša od predvojne proizvodnje. V obdobju obnove pa je bil zabeležen predvsem kar se tika jekla, bombažnih tkanin, žitaric, papirja in tobačnega izdelka velik napredek. Hkrati pa se je zelo razširil državni sektor gospodarstva. Po uradnih državnih podatkih

je bilo ob koncu leta 1952 v državi upravi že sto odstotkov železniške mreže, 80 odst. težke in 60 odst. lahke industrije, 60 odst. ladjevja. Poleg tega ima država pod svojim nadzorstvom 90 odst. vseh denarnih zavodov, 90 odst. zunanje trgovine, okoli 50 odst. celotnega državnega dohodka. V poročilu o državnem gospodarstvenem razvoju od 12. septembra lani beremo, da je vrednost proizvodnje in industrije v letu 1952, 90 odst. zunanjih trgovin, okoli 50 odst. celotnega državnega dohodka. V poročilu o državnem gospodarstvenem razvoju od 12. septembra lani beremo, da je vrednost proizvodnje in industrije v letu 1952, 90 odst. zunanjih trgovin, okoli 50 odst. celotnega državnega dohodka. V poročilu o državnem gospodarstvenem razvoju od 12. septembra lani beremo, da je vrednost proizvodnje in industrije v letu 1952, 90 odst. zunanjih trgovin, okoli 50 odst. celotnega državnega dohodka.

Kot smo že prej omenili, polaga prvi kitajski petletni načrt težko težko v gradnjo težke industrije, predvsem metalurgije, goriv, energetike, strojnih tovarn in kemične industrije. V petih letih (1953 do 1957) je predvidenih 300 novih velikih industrijskih objektov, od katerih bo pri gradnji 141 podjetij pomagala Sovjetska zveza. Med temi podjetji so predvideni moderni plavilni in drugi metalurški kombinati, premovalniki, tovarne lokomotiv, avtomobilov, strojne opreme, letal in drugega. Po najnovejših izjavah najvišjih kitajskih funkcionarjev je gradnja tovrstnih objektov v letu 1953 dosegla 94,3 odst. predvidenih načrtov. Nižji odstotek pa so dosegli pri gradnji energetskih objektov in nekaterih objektov za proizvodnjo potrošnega blaga. Po istih podatkih 25 odst. vseh podjetij, ki so v gradnji, ni doseglo predvidenega načrta. Poudariti pa je potrebno, da je bil načrt v mnogih primerih tudi precejšen ter da je pri tem imelo precejšen delež tudi pomanjkanje strokovnih kadrov ter seveda pomanjkanje izkušnje v gradnji takih velikih objektov.

V letu 1954 je kitajska industrija zabeležila nove važne rezultate. Po podatkih, ki jih je Cuenaj prikazal v svojem ekspoziciji kitajski skupščini, je Kitajska imela v lanskem letu že skoraj 11 milijard kWh električne energije, kar je za 250 odst. več kot leta 1949. Premoga so na Kitajskem nakopili 81 milijonov 990 tisoč ton, to je 2,6-krat več kot leta 1949, železa so proizvedli 3 milijone ton, jekla več kot 2 milijona ton, kar pomeni okoli 13-krat več kot ob koncu državljanske vojne. Pri vsem tem pa je najvažnejši, da je zelo razširila železniški, cestni, vodni in zračni promet.

Ko gledamo ta velik napredek, se postavlja vprašanje, koliko bo Kitajska proizvedla ob koncu petletnega načrta, oziroma kakšna bo njena zmogljivost ob začetku novega petletnega načrta leta 1958. Po nekaterih ocenah tujih gospodarstvenih strokovnjakov bo Kitajska leta 1958 proizvajala več jekla kot ga proizvaja Kanada, Belgija in ostale male države, vendar pa bo še mnogo za proizvodnjo industrijsko visoko razvitih držav na Zahodu. Vse kaže torej, da je LR Kitajski potrebno še več desetletij intenzivnega dela, preden se bo lahko uvrstila med industrijsko visoko razvite države v svetu.

KRATKE IZ ZNANSTVENEGA SVETA

Po navadnem optičnem mikroskopu je tudi elektronski mikroskop, ki je dejansko novejšega datuma v vrsti tehničnih izumov dosegel precejšnje vrhunce popolnosti. Zadnji poizkusi francoskih raziskovalcev so pokazali, da je nadaljnje izpopolnjevanje mikroskopa možno edinele na bazi jonov in protonov in da so se posebno dobri rezultati pokazali s pomočjo jonov lahke kovine litija.

Sedanj elektronski mikroskop z magnetno lečo je v stanju, kot piše francoski časopis »Nature«, da razkrije do sedaj neznane stvari, ki sta med seboj oddaljeni komaj 6 angstromov, t.j. v razdalji manj kot milijonina milimetra, oziroma 0,000000006 cm. Ako elektrone zamenjamo z joni, dobimo o okoli desetkrat manjšo valovno dolžino, povečevalna moč mikroskopa pa postane 12-krat večja.

Dva ameriška znanstvenika Shperou in Shaurer sta pred kratkim odkrila, da proti kratkovalovni in atomski izžarjevanju niso občutljivi ljudski in živalski organizmi, ampak tudi rastline. Če tobačno rastlino obžarevamo s kobaltnimi žarkami, je ta kmalu prekrje s sivozeleno tumorom maso in že po nekaj tednih popolnoma usahne.

Neka angloameriška arheološka skupina je del časa vsi izkopavanja v dolini Jordana. Pri tem izkopavanju

Sodobne oblike suženjstva

Organizacija Združenih narodov bo na svojem desetletnem zasedanju znova morala prenesti vprašanje konvencije o prepovedi suženjstva.

Zdi se kot protislovje, da mora danes — 106 let po proklamaciji o odpravi suženjstva, po secesijski vojni v Ameriki, po vrsti vestranskih konvencij o prepovedi trgovine s sužnji, po konvenciji družtev narodov o prepovedi suženjstva, po zadnjem protokolu o reviziji vseh teh konvencij — vprašanje suženjstva znova priti na dnevn red.

V resnici se danes vprašanje suženjstva pojavlja v novem obsegu, v novih oblikah in z novo vsebino. Izginila je — vsaj reče se lahko, da je izginila — klasična oblika suženjstva. V deželah članicah Združenih narodov in njihovih posestih človek ne predstavlja več predmeta, ki bi mogel z njim gospodar razpolagati kakor z navadnim predmetom. Izginila so pojmovanja suženjlastniške družbe, po katerih je bil v seznamu domačih živali, kot med njimi najvažnejša, človek-suženj. Toda kapitalistična oblika proizvodnje je ustvarila nove oblike suženjstva, ki se po končnem učinku v bistvu ne razlikujejo od institucije suženjstva. Zdržili sta se dve do konca različni instituciji: institucija suženjstva ter institucija svobodnega sklepanja pogodb.

Človek je svoboden in temetatem ni suženj. Toda svobodni človek ima pravico sklepati vsako pogodbo, ki v določeni deželi ne nasprotuje javnemu redu. V mnogih deželah pa javni red dopušča, da more človek sklepati deljive in dosmrtnne pogodbe, med njimi odnosu nasproti tretji osebi, o

